

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että oppilaiden kotikuntien velvollisuus osallistua ammatillisten oppilaitosten kustannuksiin saatettaisiin koskemaan myös väliaikaista ammatillista peruskoulutusta. Tästä koulutuksesta oppilaitoksen ylläpitäjälle aiheutuvat menot suoritettaisiin edelleen valtion varoista, mutta koti-

kunnilta perittäisiin valtiolle korvaus, joka määrättäisiin laskennallisesti vakinaisen ammatillisen peruskoulutuksen kustannusten pohjalta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1987 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Valtioneuvoston ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisestä väliaikaisesti antaman päätöksen (924/85) mukaan väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa käytetään ammattikasvatushallituksen hyväksymiä vastaavan pysyväksi tarkoitettun koulutuksen opetussuunnitelmia ja sen tavoitteet samoin kuin sen tuottama ammattitaito ja jatko-opintokelpoisuus ovat samat kuin vastavassa vakinaisessa koulutuksessa. Väliaikainen koulutus poikkeaa pysyväksi tarkoitettusta ammatillisesta peruskoulutuksesta kuitenkin muun muassa siinä, että siitä ei saa aiheutua pysyviä opettajan tai muiden virkojen ja toimien perustamista ja että pysyväksi tarkoitettuja valtionosuuteen tai -avustukseen oikeuttavia rakennusinvestointeja voidaan tehdä enintään valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan mukaisesti. Lisäksi koulutuksen aloittamiseen tarvitaan opetusryhmäkohtaisesti ammattikasvatushallituksen lupa. Suurinta poikkeamaa vastaavasta pysyväksi tarkoitettusta koulutuksesta merkitsee kui-

tenkin väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä.

Ammatillisten oppilaitosten rahoitusjärjestelmä uudistettiin vuoden 1986 alusta ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetulla lailla (494/83), jäljempänä rahoituslaki. Lain mukaan valtionapuperusteet ovat yhtenäiset siten, että ammatillista peruskoulutusta antavien kunnallisten ja yksityisten oppilaitosten käyttökustannuksiin myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset on porrastettu kuntien kantokykyluokituksen mukaan. Samassa yhteydessä oppilaiden kotikunnille asetettiin lakisääteinen velvollisuus osallistua ammatillista peruskoulutusta antavien oppilaitosten käyttökustannuksiin. Velvollisuus koskee myös valtion ammatillisissa oppilaitoksissa olevia oppilaita. Sen sijaan oppilaan kotikunta ei ole nykyisin velvollinen osallistumaan väliaikaisen ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Nykyisen rahoitusmenettelyn mukaan ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle, joka järjestää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti ammatillista peruskoulutusta väliaikaisesti, suoritetaan val-

tionosuutena ja -avustuksena yksinomaan tästä koulutuksesta aiheutuvat kustannukset kokonaan. Invaliidihuoltolaisissa (907/46) tarkoitettuisa ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettyyn väliaikaiseen koulutukseen sovelletaan myös näitä rahoituslain säännöksiä.

Väliaikaisen ammatillisen peruskoulutuksen tilapäisyyden ja sataprosenttisen valtionavun takia sillä on pystytty vastaamaan nopeammin ja tehokkaammin eri koulutusalojen kysynnän kasvuun sekä nuorisotyöttömyyden aiheuttamiin koulutustarpeisiin kuin vakinaisella koulutuksella, joka edellyttää pysyvää koulutustarvetta sekä yksityisen tai kunnallisen oppilaitoksen ylläpitäjältä myös omaa kustannuspanosta. Tästä rahoitusjärjestelmästä on toisaalta ollut seurauksena, että oppilaitosten ylläpitäjät ovat asettaneet väliaikaisen koulutuksen etusijalle sellaisissakin tapauksissa, joissa tarvittaisiin ensisijaisesti vakinaista koulutustarjontaa. Tämä on käynyt ilmi muun muassa siten, että väliaikaisen koulutuksen vakinaistamista ja supistamista ei ole pystytty toteuttamaan alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti. Esitetyn lisäksi väliaikainen koulutus on rahoituslain voimaantultua aiheuttanut myös kuntien välistä eriarvoisuutta. Koska oppilaiden kotikuntien ei tarvitse osallistua väliaikaisen koulutuksen kustannuksiin, kunnille ammatillisesta koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat osaksi riippuneet siitä, kuinka paljon väliaikaisia koulutuspalveluja on ollut niiden käytettävissä.

2. Ehdotetut muutokset

Väliaikaista ammatillista peruskoulutusta on vuodesta 1976 lukien järjestetty valtion, kuntien, kuntainliittojen ja yksityisten yhteisöjen omistamissa ammatikasvatushallituksen valvonnan alaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Vuosina 1976—1986 näissä oppilaitoksissa järjestettyyn väliaikaiseen koulutukseen on osallistunut yhteensä noin 102 800 oppilasta. Vuoden 1987 valtion tulo- ja menoarvioesityksen perustelujen mukaan aloituspaikkoja vuonna 1987 olisi 5 000 ja oppilaita kaikkiaan noin 10 500.

Väliaikaisen ammatillisen koulutuksen oppilaitoksen ylläpitäjälle edullisen rahoitusjärjestelmän takia sillä on pystytty nopeasti ja tehokkaasti synnyttämään valtioneuvoston keskiasteen koulutuksen kehittämisohjelmissa hyväksymien tavoitteiden edellyttämiä koulutuspalveluja, jotka on myöhemmin voitu vakinaistaa. Ammatilliseen koulutukseen tulevien ikäluokkien pienentyessä

ja aloituspaikkojen määrän kasvaessa vakinaisen ammatillisen koulutuksen kysyntä ja tarjonta ovat lähivuonna siinä määrin tasapainossa, ettei väliaikaista koulutusta enää tarvita myöhemmin vakinaistettavan koulutustarjonnan synnyttämiseen samassa määrin kuin aikaisemmin, vaan entistä enemmän etukäteen ennakoimattomien ja lyhytaikaisten koulutustarpeiden tyydyttämiseen. Tästä syystä tulevaisuudessa tarvitaan sellaista väliaikaisen ammatillisen koulutuksen järjestelmää, joka pystyy nykyistä joustavammin ja nopeammin laajenemaan ja supistumaan muuttuvia koulutustarpeita seuraten. Näin ollen väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää pitäisi muuttaa siten, että sen edullisuus vakinaiseen koulutukseen nähden pieneneisi, mutta tästä huolimatta ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjien kiinnostus väliaikaisten koulutuspalvelusten järjestämiseen säilyisi.

Hallituksen esityksellä pyritään mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen siten, että väliaikaiseen ammatilliseen peruskoulutukseen sovellettaisiin pääpiirteittäin samanlaista rahoitusjärjestelmää kuin valtion ammatillisiin oppilaitoksiin. Käytännössä esitetty merkitsee sitä, että väliaikaisesta ammatillisesta peruskoulutuksesta aiheutuvat kulut korvataan kokonaan valtion varoista ja että oppilaiden kotikunnat osallistuvat käyttökustannuksiin. Ehdotetulla menettelyllä voidaan osaltaan turvata se, että kaikkien ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjillä on olemassa mahdollisuudet väliaikaisen koulutuksen järjestämiseen silloin, kun tätä koulutusta välttämättä tarvitaan. Kotikuntien kustannusvelvoitteella voidaan puolestaan varmistaa, ettei tarpeettomia koulutuspalveluja ylläpidetä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkamiestyönä. Asiasta on käyty valtion ja kuntien välisen järjestelyasiakirjan mukaiset neuvottelut.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tällä hetkellä väliaikaisen ammatillisen peruskoulutuksen menot suoritetaan valtion varoista kokonaisuudessaan. Ehdotetussa uudessa rahoitusmenettelyssä väliaikaista ammatillista peruskoulutusta järjestävän kunnallisen tai yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjä saisi koulutuksen järjestä-

miseen tarvittavat varat edelleen nykyisten säännösten mukaisesti valtiolta, mutta valtio perisi oppilaan kotikunnalta korvauksen. Korvaus määrättäisiin oppilaitosmuodoittain kunkin ryhmän keskimääräisten kustannusten pohjalta siten kuin lain 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa on maksuosuuden ja korvauksen määräytymisestä säädetty. Tarkoituksena on, että myös invalidi-huoltolaissa tarkoitettujen ammatillisten oppilaitosten järjestämässä väliaikaisessa koulutuksessa kotikunnan korvaus määrättäisiin oppilaitosmuodoittain samojen rahoituslain 5 §:ssä tarkoitettujen kustannusten pohjalta eikä invalidihuoltolain kustannusten pohjalta. Kuntien osallistumisvelvollisuus koskisi myös valtion ammatillisissa oppilaitoksissa olevia oppilaita, mutta korvausperusteet määrättäisiin kaikkien valtion omistamien oppilaitosten keskimääräisten todennäköisten kustannusten perusteella lain 17 §:n 1 momentin mukaisesti. Väliaikaisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa oppilaitoksen ylläpitäjän ei tarvitsisi huolehtia maksuosuuksien ja korvausten perimisistä kunnilta, vaan ammattikasvatushallitus perisi korvaukset valtiolle keskitetysti kunnilta. Korvauksen laskentaperusteena käytettäisiin vakinaisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisiä kustannuksia, eikä väliaikaisesta koulutuksesta johtuvia todellisia kustannuksia, jotka ovat keskimäärin hieman kalliimpia ja jotka vaihtelevat huomattavasti oppilaitoksittain ja opetusryhmittäin. Oppilasta kohden vahvistetuista menoista luettaisiin oppilaiden kotikunnille kuuluviksi oppilasta kohti lasketun käyttökustannuksen ja rahoituslain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan kantokykyluokan edellyttämän valtionosuuden välinen erotus. Kunnan kantokykyluokan mukainen valtionosuus vaihtelee 51—86 prosentin välillä.

Ammatillisten oppilaitoksen oppilasta kohden lasketut käyttömenot vaihtelivat vuonna 1985 kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa oppilai-

tosmuodoittain 12 000 markasta 50 000 markkaan. Valtion omistamissa ammatillisissa oppilaitoksissa oppilasta kohti lasketut kustannukset olivat vuonna 1985 keskimäärin noin 25 000 markkaa. Valtiolle suoritettavien korvausten määrästä kunnat olisivat rahoituslain 24 §:n siirtymäsäännöksen mukaan, jota tässä yhteydessä ehdotetaan myös muutettavaksi, velvollisia suorittamaan valtiolle 80 prosenttia vuonna 1987 ja 100 prosenttia vuodesta 1988.

Vuonna 1987 kuntien arvioidaan maksavan väliaikaisen ammatillisen peruskoulutuksen kustannuksista valtiolle nettokorvausta noin 55 miljoonaa markkaa ja vuonna 1988, kun korvaus on täysimääräinen, noin 70 miljoonaa markkaa. Vuosina 1987—88 valtion tulot vastaavasti lisäättyisivät mainituilla summilla.

5. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Nyt annettavan esityksen johdosta joudutaan tekemään joitakin muutoksia ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annettuun asetukseen (624/85). Asetuksella annettaisiin tarkempia määräyksiä muun muassa siitä, miten valtioneuvosto vuosittain vahvistaisi valtiolle suoritettavan korvauksen perusteet väliaikaisen ammatillisen koulutuksen osalta.

6. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1987 valtion tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lainmuutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ammattillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (494/83) 14 § ja 24 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 14 § osittain muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla (624/85) sekä 24 §:n 2 momentti 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (142/84), sekä *lisätään* lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

14 §

Velvollisuus osallistua ammatillisten oppilaitosten kustannuksiin

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan maksuosuuden kunnan tai kuntainliiton ylläpitämälle oppilaitokselle taikka korvauksen yksityiselle yhteisölle tai valtiolle oppilaasta, joka opiskelee muun kunnan tai kuntainliiton taikka yksityisen yhteisön tai valtion ylläpitämässä, ammatillista peruskoulutusta antavassa oppilaitoksessa. Kunnallisen, yksityisen tai valtion ammatillisen oppilaitoksen järjestämään väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen osallistuvan oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan korvauksen valtiolle.

Kotikunta ei ole velvollinen osallistumaan 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten järjestämästä kurssitoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

17 a §

Korvaus valtiolle väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa

Kunnallisen ja yksityisen ammatillisen oppilaitoksen järjestämässä väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa oppilaan kotikunta suorittaa valtiolle oppilaskohtaisen korvauksen, jonka perusteet valtioneuvosto vahvistaa vuosittain oppilai-

tosmuodoittain näiden oppilaitosten keskimääräisten käyttökustannusten pohjalta ottaen soveltuvin osin huomioon, mitä 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa maksuosuudesta ja korvauksesta on säädetty. Oppilaan kotikunnan korvaus valtiolle maksetaan siten kuin 17 §:n 2 momentissa on säädetty.

Valtion ammatillisen oppilaitoksen järjestämässä väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa olevan oppilaan kotikunnan korvauksen perusteista ja maksamisesta on voimassa, mitä 17 §:ssä on säädetty.

24 §

Siirtymäsäännökset

Edellä 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten määrästä kunnat ovat velvollisia suorittamaan valtiolle 60 prosenttia vuonna 1986, 80 prosenttia vuonna 1987 ja 100 prosenttia vuodesta 1988. Niin ikään 17 a §:ssä tarkoitettujen korvausten määrästä kunnat ovat velvollisia suorittamaan valtiolle 80 prosenttia vuonna 1987 ja 100 prosenttia vuodesta 1988.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Tämän lain 17 a §:ssä tarkoitettu valtioneuvoston päätös vuodelle 1987 tulee antaa viimeistään 28 päivänä helmikuuta 1987.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri Pirjo Ala-Kapee

Laki

ammattillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (494/83) 14 § ja 24 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 14 § osittain muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla (624/85) sekä 24 §:n 2 momentti 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (142/84), sekä *lisätään* lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Velvollisuus osallistua ammatillisten oppilaitosten kustannuksiin

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan maksuosuuden kunnan tai kuntainliiton ylläpitämälle oppilaitokselle taikka korvauksen yksityiselle yhteisölle tai valtiolle oppilaasta, joka opiskelee muun kunnan tai kuntainliiton taikka yksityisen yhteisön tai valtion ylläpitämässä, ammatillista peruskoulutusta antavassa oppilaitoksessa.

Kotikunta ei ole velvollinen osallistumaan 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten järjestämästä kurssitoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. *Velvollisuus ei myöskään koske väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.*

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan maksuosuuden kunnan tai kuntainliiton ylläpitämälle oppilaitokselle taikka korvauksen yksityiselle yhteisölle tai valtiolle oppilaasta, joka opiskelee muun kunnan tai kuntainliiton taikka yksityisen yhteisön tai valtion ylläpitämässä, ammatillista peruskoulutusta antavassa oppilaitoksessa. *Kunnallisen, yksityisen tai valtion ammatillisen oppilaitoksen järjestämään väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen osallistuvan oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan korvauksen valtiolle.*

Kotikunta ei ole velvollinen osallistumaan 1 momentissa tarkoitettujen oppilaitosten järjestämästä kurssitoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

17 a §

Korvaus valtiolle väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa

Kunnallisen ja yksityisen ammatillisen oppilaitoksen järjestämässä väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa oppilaan kotikunta suorittaa valtiolle oppilaskohtaisen korvauksen, jonka perusteet valtioneuvosto vahvistaa vuosittain oppilaitosmuodoittain näiden oppilaitosten keskimääräisten käyttökustannusten pohjalta ottaen soveltuvin osin huomioon, mitä 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa maksuosuudesta ja korvauksesta on säädetty. Oppilaan kotikunnan korvaus valtiolle maksetaan siten kuin 17 §:n 2 momentissa on säädetty.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Valtion ammatillisen oppilaitoksen järjestä-
mässä väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa
olevan oppilaan kotikunnan korvauksen perus-
teista ja maksamisesta on voimassa, mitä 17 §:ssä
on säädetty.*

24 §

Siirtymäsäännökset

Edellä 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten mää-
räästä kunnat ovat velvollisia suorittamaan valtiol-
le 60 prosenttia vuonna 1986, 80 prosenttia
vuonna 1987 ja 100 prosenttia vuodesta 1988.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettujen korvausten mää-
räästä kunnat ovat velvollisia suorittamaan valtiol-
le 60 prosenttia vuonna 1986, 80 prosenttia
vuonna 1987 ja 100 prosenttia vuodesta 1988.
*Niin ikään 17 a §:ssä tarkoitettujen korvausten
määrästä kunnat ovat velvollisia suorittamaan
valtiolle 80 prosenttia vuonna 1987 ja 100 pro-
senttia vuodesta 1988.*

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuu-
ta 1987.*

*Tämän lain 17 a §:ssä tarkoitettu valtioneu-
voston päätös vuodelle 1987 tulee antaa viimeis-
tään 28 päivänä helmikuuta 1987.*